

voor de niet-kenner ook leuk uit zien. Bij ons waren dat juist belangrijke punten bij de inrichting. Om een beetje op alle problemen voorbereid te zijn heeft een van de medewerkers eerst een tekening gemaakt waarop wij konden gaan schieten. Nou, dat schieten was nauwelijks nodig, want als ervaren ex-hovenier weet hij van wanten en de ontwerp-tekening is voor meer dan 90 % gebruikt als definitieve werktekening.

Laat ik niet op de zaken vooruitlopen, want voordat er met de bouw begonnen kon worden, moest er eerst iets anders gebeuren: de kassen moesten leeg! Alle orchideeën zijn enkele maanden opgeslagen in een paar andere kassen en dat vervoer en alles wat er bij komt, kost al een paar dagen. Daarna zijn alle kweektafels, rekken, tegels en een deel van de grond uit de kassen gereden. Wat overbleef waren ont-takelde kassen, maar ook, bij wijze van spreken, een schone lei waar we mee konden beginnen.

De verbouwing

De belangrijkste veranderingen: - Voorheen waren er 3 aparte kassen met een eigen klimaat en temperatuur. Dat wilden we handhaven, maar het via een gang van kas naar kas lopen moest veranderen. Door in het midden van iedere kas een doorgang te maken met een flappendeur, blijft het klimaat gescheiden, maar komen de afzonderlijke kasjes meer als een geheel over. Het was een gokje, die flappendeur: houdt het de afzonderlijke klimaten wel voldoende op peil of tocht het zodanig dat de planten er haast verkouden van worden? We hebben nog geen strenge kou gehad, maar tot nu toe voldoen de flappendeuren aan onze verwachtingen.

- In de oude opstelling was de vloer voorzien van 30x30 tegels. Die tegels werden snel glad en dat kun je niet hebben met bezoekers. De verhar-

Schanskorven zorgen voor verticale accenten in de kas

De deuren open

tekst en foto's: Wiert Nieuman

Kent u die kassen bij botanische tuinen waar je de orchideeëncollecties alleen door het glas mag bewonderen? Je ziet door het beslagen glas flauw de contouren van prachtige bloemen en boeiende planten, maar daar moet je het dan mee doen. Proletarisch winkelen door bezoekers in deze tuinen heeft vaak tot de beslissing geleid om de deuren maar op slot te doen. Jammer dat je hele groepen eerlijke bewonderaars moet straffen omdat een paar onverlaten lange vingers hebben.

Jarenlang waren ook de orchideeën in de Botanische Tuinen van Utrecht op die manier beschermd. Alleen op speciale dagen en bij sommige rondleidingen ging het slot eraf en mocht men even de geur opsnuiven en de bloemen bewonderen. En eigenlijk, ik zeg het met een beetje schroom, was de hele opstelling ook zodanig dat je al gauw uitgekeken was. Het leek een beetje op die etalages die je vroeger

Nog bijna een woestijn. Moet dit een plantenedorado worden?

in het Oostblok had: alles stond er, maar tot kopen of goed kijken lokte het niet.

In 2006 hebben we na lang wikken en wegen de knoop doorgehakt en de kassen zodanig veranderd dat de bezoekers er in kunnen en dat ze ook nog eens een spannende wandeling langs verleidelijk opgestelde planten kunnen maken: de collectiekasjes, zoals we ze genoemd hebben, zijn open voor het publiek. We kunnen terugzien op een geslaagd eerste jaar zonder noemenswaardige diefstallen en juist zeer tevreden bezoekers.

De voorbereidingen

Velen van u hebben een kasje waarin ze zelf hun planten vertroetelen en waar sporadisch een geïnteresseerde bezoeker/mede orchideeën-liefhebber in komt. In een dergelijk kasje hoef je geen rekening met publieksstromen te houden. Ook hoef je de planten niet zo te etaleren dat ze er

De opbouw is begonnen. Het achterste deel is niet toegankelijk voor bezoekers

ding bestaat nu uit verdicht grau-
wacke split. Dat wordt haast niet glad
en neemt veel vocht op zodat de re-
latieve luchtvochtigheid in de kasjes
veel beter is. Als we een tafel willen
verplaatsen of een plantvak willen
veranderen, kan dat zonder al te
grote ingrepen. We hebben wel ont-
dekt dat er een klein nadeel aan dit
materiaal is verbonden. Het wordt
weliswaar niet echt glad, maar op de
looplekken krijgen we wel enige al-
genvorming en het zou bij niet tijdig
ingrijpen toch glad kunnen worden.
Ook is het strakke beeld van de be-
ginperiode wat minder geworden
doordat je het verschil tussen loop-
plekken en minder belopen gedeel-
ten goed kunt zien.

- De kassen waren voorheen in een
oogopslag haast te overzien. Nu zijn
er verrassende paden (rolstoeltoe-
gankelijk!) met kweektabletten langs
de kant en haaks op de wanden. De
kweektabletten zijn op diverse hoog-
tes geplaatst zodat ook dat meewerkt
aan een speels effect. De kweekta-
bletten zijn gevuld met bark en daar-
in zijn de sterke soorten orchideeën
zondermeer uitgeplant, andere soor-
ten staan in potten en zijn ingegra-
ven in de bark en verder hebben we
heel veel gebruik gemaakt van hou-
ten mandjes die op verschillende ni-
veau's op, in en door middel van een
soort zuiltjes boven de bark staan.

- Voor een aantal wanden tussen de
kassen is een gegalvaniseerde mat
aangebracht waaraan kurkblokjes
met orchideeën hangen en waaraan
ook mandjes met onder andere Stan-
hopea en Vanda hangen. De mandjes
zijn met S-bogen aan de wand beves-
tigd en kunnen zonodig gemakkelijk
worden verplaatst.

- Schanskorven, al toegepast buiten
de kassen en in de hal van het kas-
sencomplex, zijn een belangrijk te-
rugkerend element in de collectiekas-
sen. Twee schanskorven hebben aan
de binnenzijde een bekleding met

kokosmatten gekregen en zijn daarna
helemaal gevuld met zachte turven.
Deze objecten fungeren als een soort
gevallen, rottende boom, zoals je die
in tropische bossen ook wel ziet. In
de turven zijn orchideeën, bromelia's
en Gesneriaceae uitgeplant. Er zijn
enkele rechtopstaande schanskorven
gevuuld met grauwacke stenen en aan
die korven hangen sterke orchideeën
die zo op de stenen zijn gezet of die
op kurkplaatjes zijn bevestigd en
daarna aan de korven zijn gehangen.
Andere schanskorven hebben een
binnenbekleding van kokosmatten
en daar zijn door middel van kram-
men verschillende orchideeën op
vastgezet.

- Voor de gewenste variatie en voor
het verkrijgen van een goede lucht-
vochtigheid is er een soort natte zuil
gemaakt van een schanskorf: de korf
is weer gevuld met grauwacke waar-
doorheen een tylene leiding naar bo-
ven loopt. Deze tylene leiding is aan-
gesloten op een pompje en continue
loopt er nu water langs die zuil naar
beneden. Met behulp van een vlotter
wordt het water in het reservoir op
peil gehouden. Deze zuil, eerst voor-
al bedoeld als sierobject, blijkt voor
de luchtvochtigheid perfect te zijn en
er wordt al over gedacht om in de an-
dere warme kas ook een soortgelijk
element te plaatsen.

- De laatste grote verandering ten op-
zichte van een traditionele collectie
kas is het gebruik van takken waarop
en waaraan allerlei orchideeën zijn
bevestigd. Het zijn nu nog echte tak-
ken en stronken, maar omdat ze in
deze kassen met hun hoge tempera-
tuur snel verrotten, zullen ze op ter-
mijn vervangen worden door kunst-
stof stronken.

Ongrijpbaar

Je lokt proletarisch winkelen uit als je
alle aparte, zeldzame en onbetaalbare
orchideeën zomaar onder de vingers
van het publiek neerzet. We lopen in
botanische-tuinenland al een paar
decennia mee en we realiseerden ons
dat natuurlijk ook. Voor deze soorten
en de kleine pietepuertjes die je zo
in je jaszak kunt steken hebben we
een stalen bodyguard gemaakt. Van
iedere kas is namelijk een kwart af-
geschermd door middel van draad-
rekken. In deze afgesloten ruimtes
staan ook de planten die we nieuw

Bezoekers kunnen nu genieten van
o.a. *Pleurothallis circumplexa*

Bromelia's op boomtakken worden in-
middels bewoond door boomkickers

binnen krijgen en die nog van een
etiket moeten worden voorzien. Als
u als liefhebber of kweker eens een
plant aan de Botanische Tuinen geeft
(hartelijk dank!) of verkoopt (au, mijn
portemonnee) dan zult u die niet de
volgende dag al in de publieksruimte
zien. De afgeschermd ruimte dient
ook als stalling voor reserve- en ruil-
materiaal.

De grote verandering is inmiddels
een jaar geleden. Het was een grote
klus, vooral het inrichten na de ver-
bouwning: iedere plant zodanig plaat-
sen dat de plant het naar de zin heeft
en het geheel er toch uitnodigend uit-
ziet. Er is best het een en ander mis-
gegaan, we hebben ook echt wel een
paar planten verloren. Dankzij advie-
zen van diverse kenners en van An-
dré Hamel is het totaal het laatste half
jaar met sprongen vooruitgegaan.

De Botanische Tuinen zijn weer open
voor het publiek en in mei zorgt Or-
chideeënvereniging 't Gooi, onder de
bezielende leiding van John Nieu-
wenhuis, weer voor een spetterend
orchideeënweekend. Kom de veran-
deringen eens bekijken en geniet met
ons mee van de exotische pracht van
orchideeën, bromelia's, Gesneriaceae
en al die andere planten die in de
deze kassen staan.

De gematigde kas: let op de brede
paden en schanskorven

